

ВІЛ-ІНФЕКЦІЯ / СНІД У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

М.Д. Чемич, А.І. Піддубна

Сумський державний університет, медичний інститут, кафедра інфекційних хвороб з епідеміологією

ВСТУП

Сьогодні у світі спостерігається “фемінізація” епідемії ВІЛ-інфекції [7]. Наслідком активного залучення в епідемічний процес жінок репродуктивного віку стало збільшення кількості дітей, які народжені ВІЛ-інфікованими жінками [2, 3]. Згідно даним ВООЗ у глобальному масштабі кількість дітей у віці до 15 років, що живуть з ВІЛ збільшилася з 1,6 млн у 2001 р. до 2 млн у 2007 р. 370 000 дітей заразилися ВІЛ у 2007 р., 270 000 померли від захворювань, обумовлених СНІД, 90 % з них в Африці на південь від Сахари [6]. В Україні до застосування системи профілактики передачі ВІЛ від матері до дитини перинатальна трансмісія збудника спостерігалася у 25 % випадків. При більш широкому охопленні вагітних програмами профілактики та відмові ІФА-позитивних жінок від грудного вигодовування ризик інфікування знизився до 7-12 % [4, 5].

Проте відомо, що діагноз ВІЛ-інфекції у дитини, народженої ВІЛ-інфікованою жінкою, може бути правомірно встановлений лише у випадку наявності АТ до ВІЛ у віці старше 18 місяців. Відповідно до нормативно-методичної документації МОЗ України, ці діти, незалежно від їх остаточного статусу, з моменту їх народження вважаються ВІЛ-інфікованими та знаходяться на диспансерному обліку. Тому показник захворюваності серед дитячого населення не відображає справжнього його значення, але може характеризувати тенденції розвитку епідемічного процесу [1, 2].

Епідемічний процес ВІЛ-інфекції в Україні продовжує характеризуватися високою інтенсивністю. Збільшення значимості статевого шляху передачі в епідемічному процесі ВІЛ-інфекції сприяє поступовому зростанню кількості випадків інфікування ВІЛ серед жінок репродуктивного віку та їх питомої ваги серед офіційно зареєстрованих ВІЛ-інфікованих у віці 15-49 років, що, у свою чергу, призводить до збільшення числа дітей, народжених ВІЛ-інфікованими матерями. Показник інфікованості донорів залишається незмінним протягом останніх 4 років – 0,13 %, та значно вищий, ніж у будь якій іншій країні Європи; а серед вагітних коливається від 0,31 % до 0,38 %. За збереженням сьогоденних темпів розповсюдження хвороби очікується, що у 2010 р. майже 600000 людей будуть інфіковані ВІЛ, у 43000 розвинуться хвороби, обумовлені ВІЛ, 46000 дітей стануть сиротами [3, 5, 6].

МЕТА РОБОТИ

Вивчити епідеміологічні особливості ВІЛ-інфекції з перинатальним шляхом передачі збудника.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

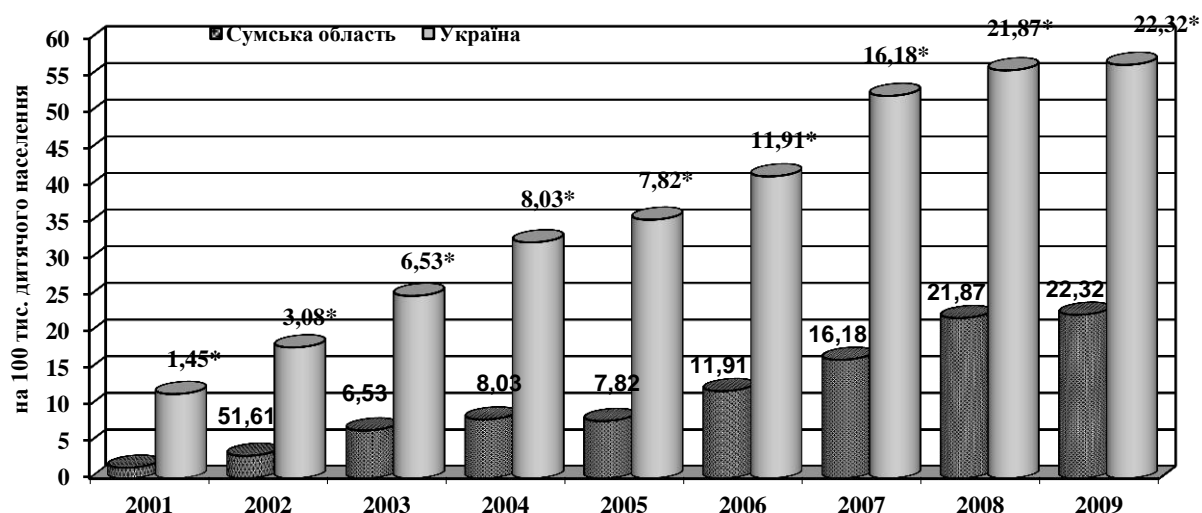
Методом ретроспективного епідеміологічного аналізу вивчено динаміку реєстрації нових випадків інфікування ВІЛ серед дітей та підлітків, проведена оцінка результатів обстежень вагітних жінок та донорів на наявність АТ до ВІЛ1/2 за період 2001-2009 р.р.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Протягом 2001-2009 р.р. відсоток виявлених серопозитивних осіб серед донорів крові в області знаходився на середньонаціональному рівні з максимальним значенням у 2007 р. - 0,05 %. За роки дослідження було виявлено 26 ВІЛ-інфікованих донорів. Усі вони проживали в регіонах з загальним високим рівнем інфікування, а саме в місті Суми, Сумському, Конотопському, Шосткинському і Охтирському районах. Усі були одноразовими донорами, 5 з них проходили строкову службу в лавах української армії.

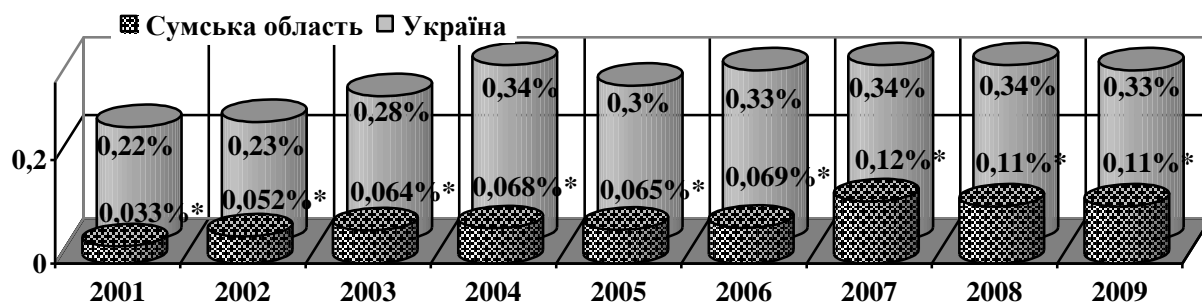
При вивченні вікової структури встановлено, що серед вперше виявлених ВІЛ-інфікованих домінували особи віком 18-29 років, які склали 59,12 %. Істотну частку в епідемічному процесі займають особи 30-39-річного віку (31,58 %). Звертають на себе увагу показники залучення в епідемічний процес осіб до 18 років серед споживачів ін'єкційних наркотиків, вагітних жінок, ув'язнених та осіб з чисельними незахищеними сексуальними контактами. Кількість осіб з антитілами до ВІЛ1/2 віком від 18 до 40 років склала 90,7 %, що перевищує середньостатистичні значення в Україні ($t > 3$, СВБП > 99 %).

У Сумській області показник кількості дітей з вперше встановленим діагнозом ВІЛ-інфекції за період дослідження був нижчим за середньонаціональний, проте з кожним роком зростав від свого мінімального значення (1,45 на 100000 населення) у 2001 р. до максимального (22,32) – у 2009 р. (рис. 1). Це співпадає з загальноукраїнською тенденцією. Ситуацію, що склалася, можна пояснити зростанням загальної кількості ВІЛ-інфікованих жінок (рис. 2) (встановлено прямий сильний кореляційний зв'язок: у Сумській області $r = 0,83$, $p < 0,05$; в Україні $r = 0,95$, $p < 0,01$).

Примітка. * - достовірна різниця показників у Сумській області в порівнянні з даними в Україні; $t > 3$, СВВП > 99 %.

Рис. 1. Реєстрація дітей з вперше встановленим діагнозом ВІЛ-інфекції у Сумській області та в Україні

Рис. 2. Відсоток ВІЛ-інфікованих вагітних у Сумській області та в Україні

Примітка.* - достовірність різниці показників у Сумській області та в Україні; $t > 2$, СВВП > 95 %.

Кількість дітей з остаточно встановленим діагнозом ВІЛ-інфекція на 100 000 дитячого населення у 2009 р. на Сумщині у 3,8 разу менша за середньодержавну (30,32) та у 11,3 разу менша за максимальну у державі, що зафіксована у Дніпропетровській області (90,17), проте більша у 7 разів ніж у Тернопільській (1,14), у 3,7 разу – у Закарпатській (2,16), у 3 рази – у Чернівецькій (2,64), у 2,9 разу – у Рівненській (2,72), у 2 рази – у Львівській (3,99), у 1,7 разу – в Івано-Франківській (4,68) та у 1,1 разу – у Вінницькій (7,24) областях.

Станом на 01.01.2010 р. на території Сумської області 14 дітям, що народжені ВІЛ-інфікованими жінками, остаточно встановлений діагноз ВІЛ-інфекція та 56 дітей знаходяться в стадії лабораторного дообстеження.

При аналізі виявлення випадків СНІДу серед дітей та підлітків (табл. 1) встановлено, що у Сумській області протягом 2001-2004 р.р не було зареєстровано жодного випадку захворювання на СНІД серед дітей. У 2005-2009 р.р. показник реєстрації нових випадків захворювань на СНІД дітей знаходився на рівні загальноукраїнських значень. На 01.01.2010 р. на території регіону під наглядом перебувають 9 дітей хворих на СНІД.

Таблиця 1. Динаміка реєстрації нових випадків СНІДу серед дітей, які народжені ВІЛ-інфікованими жінками

Рік	Сумська область		Україна	
	Хворі на СНІД		Хворі на СНІД	
	абс.	На 100 тис. дит. населення	абс.	На 100 тис. дит. населення
2001	0	0	30	0,37
2002	0	0	47	0,61
2003	0	0	68	0,92
2004	0	0	96	1,35
2005	1	0,6	143	2,01
2006	2	1,25*	123	1,79
2007	1	0,64	110	1,74
2008	2	1,32*	73	1,13
2009	3	1,36*	86	1,18

Примітка. * - недостовірна різниця показників у Сумській області в порівнянні з даними в Україні; $t < 2$, СВВП < 95 %.

ВИСНОВКИ

1. Серед ВІЛ-інфікованих громадян переважають особи репродуктивного та працездатного віку (на віковий діапазон від 18 до 40 років припадає 90,7 % усіх ІФА-позитивних осіб). Спостерігається зростання значимості статевого і вертикального шляхів передачі збудника.
2. У Сумській області все більш актуальною проблемою в плані соціально-економічних наслідків ВІЛ/СНІДу є збільшення кількості дітей, що народжені серопозитивними матерями.
3. Є тенденція до збільшення показника захворюваності на ВІЛ-інфекцію серед дітей, що пов'язано із зростанням загальної кількості ВІЛ-інфікованих вагітних жінок.

4. Показники нових випадків СНІДу серед дітей у Сумській області протягом останніх років знаходиться на рівні середньодержавних.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дядик В.П. Епідемічна ситуація з ВІЛ-інфекції/СНІДу і заходи профілактики в Україні / В.П. Дядик, Л.С. Некрасова, В.М. Світа // Інфекційний контроль. – 2005. - № 1. – С. 21.
2. ВІЛ-інфекція в Україні. Інформаційний бюлетень Міністерства охорони здоров'я України № 31. – К., 2008. – 31 с.
3. ВІЛ-інфекція в Україні. Інформаційний бюлетень Міністерства охорони здоров'я України № 33. – К., 2009. – 53 с.
4. Запорожан В.М. ВІЛ-інфекція і СНІД / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв // К.: Здоров'я, 2003. – 624 с.
5. Покровский В.В. ВИЧ/СПИД: ситуация и прогноз / В.В. Покровский // Эпидемиология и инфекционные болезни. - 2008. - № 3. - С. 4-10.
6. Report of global AIDS epidemic // UNAIDS. – Geneva, 2008. – P.14.
7. EuroHIV. HIV/AIDS surveillance in Europe: mid-year report 2007, No 76. Institut de Veille Sanitaire.